

ПЕРЕДПЛАТА на "РУСЛАН"

виносить: в Австро-Угорщині:

на цілий рік	24 К
на пів року	12 К
на чверть року	6 К
на місяць	2 К

За границею:

на цілий рік: зі щоденною вісилкою 7 доларів або 14 рублів; з висилкою двічі в тижні 6 доларів або 12 рублів; з висилкою що суботи 5 доларів або 10 руб. Пояснене число по 10 сотинок.

Телефон Редакції ч. 1484.
Кonto пошт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-суспільний днівник.

"Вирвеш ми очі і душу ми вирвавши: а не возьмеш милоти і віри не возьмеш. бо руко ми серце і віра руска". — З Русланових повільствів М. Шашкевича.

Світла і тіни.

(X) Чим близше пора парламентарної сесії, тим більше політичні віщуни починають займати ся питанем, які вигляди може мати така сесія. При тім зовсім зрозуміло, що звертають бачність на хід справ в Чехах, де вигляди не конче відряді, а відтак на Галичину, бо від подій в сих краях зависиме неперечно парламентарне положене в Австро-Угорщині.

Якийсь парламентарист, звід час до Pius-Correspondenz, що в Галичині є надія на по-праву положення. Він каже, що серед Русинів проявляється змагання, щоби тепер забагнену зовсім справу виборчої реформи, котрої підтримка в тій хвилі безвиглядна, відсунута на бік, а зате втягнута забуту університетську справу. Наколи держ. рада розічне свою діяльність, тоді руски посли висунуть на передове місце справу укр.-руск. університету, котру они вважують з державним інтересом і зроблять з неї питане свого тактичного постулювання.

У вчерашній передовиці нашої часописи обговорена ціль сей тактики, на основі недавної передовиці "Діла". Згаданий в горі парламентарист додав до того, що висунене спорви, українського університету викличе знов оживлені рух в справі інших університетських питань, а передовім італійського в Терсті і словінського в Любляні (не сумніваємося, що й Чехи порушать справу другого університету ческого в Берні). Мимо того однак згаданий парламентарист сподівається наслідком відрочення справи виборчої реформи а висунене на перед університетського питання певною пільзі в політичнім і парламентарнім положеню, бо, як він запевняє, нема тепер вигляду дійти до порозуміння в справі виборчої реформи, а вдоволене ріжких домагань університетських при всяких трудностях є можливе. В тім бачить сей парламентарист ясніший промінь на захмаренім політичним оводі.

З тим оптимістичним поглядом сего парламентариста не можемо згодити ся, бо досьвід довголітній поучув які перепони зустрічають університетські питання в держ. раді а вчера в передовиці висловлені сумніви, що до успіхів нової тактики укр. клубу не є безосновні.

Алеж і серед посольських кругів в Чехах вирваних такі ріжниці що до тактичного постулювання, що вигляди на користне положене парламентарне вельми нівідрядні. Крайні струй що раз переважають і відтягають представників ческого народу від обсилаю осінніх переговорів угодових. Се ся не добрим знаменем. Вправді др. Крамарж і Удржаль мали відвагу накликавати до отяmlenia i по-розуміння, однак сі апостоли народного міра доволі відокремлені, а голоси пристрасти i ненависті заглушили їх і ческий народ.

Вправді останні збори ческих послів не були добре підготовлені, бо не доставано там католицьких народовців і многих хліборобничів, а через те умірені i розважні голоси не могли собі здобути послуху i були заглушені крайніми ревунами. Всеж таки хоч збори ческих послів не були повні, то їх відомін відбіс ся некористно i може унеможливити обіслане угодових переговорів.

Але і німецькі збори хліборобські минувшої неділі в Хомутові не випали користно для мирного настрою в Чехах. Пересадні i нездійсні домагання, які звичайно осуджують у соціал-демократів, не можуть спровоцисти пожитку. Се не є реальна політика, наколи демагогічними, окликами визиває ся інші верстви суспільні i она не приспорить добра народові. Німецко-радикальне віче в Хомутові не принесло нічого нового, а переміювало лише заяві давніших. Всі ті прояви кидають сумні тіни на політичний овід i не відшкодують мирного парламентарного положення i з того також становища, як у вчерашній передовиці виказано, не можна заманювати ся рожевими надіями на успішну розв'язку університетського питання.

Про науку домашнього господарства на селі.

Коби так рук i часу можна би і ніч i день i день i ніч писати про ріжні наші громадянські справи. Так щож, сил бракне, а часу не много. Недавно писав я про нашу народну роботу на полі освідомлення селян, де мімоходом згадав про занедбане наших хлопців по селях, по скінчену науки щоденної в наших народних школах.

А тепер аж перо рве ся з руки вперед, щоби написати кілька слів про наші сільські дівчата, будучі жінки, матери i господини.

Шість літ щоденної науки відбувають зарівно i хлопці i дівчата, а три роки доповнюючої науки. I чого там вчать ся?... Перших шість літ учать ся читати, писати та рахувати, попри те дещо з історії природи i бувальщини після шкільних книжок. Деякі учительки вчать ще приналідно з охоти вишивати (есі щось самі хоч трохи уміють) інші нічо понад се.

По шестилітній науці щоденій відбувається зимовою порою доповнююча наука для дівчат, де попри раховані i читані монструальні, як для дівчат зладжені книжки для дівчини, що скрізь для хлопців, чим для дівчат, бо головно на меті має навчити про почву i єї управу, та про господарство рільне — прим. додиця) вчать ся дівчата денещо шить. От і вся наука для дівчат яко віно школи для їх будучого життя.

З чим же випускає школа сільську дівчину в сіль? З нічим! Ходила до школи, бо мусила. Трохи вчилася ся а більше i не вчилася, бо богато річей в для неї непотрібних.

Школа, крім читаня, писаня та рахування не дала нічого дівчині, яко будучій жінці, матери i господині.

Лишіла її по таких гарних роках з нічим більше, як тільки з самим, про що я вже згадав вище.

Виходить у Львові що дні крім неділі i руских съят. о 5 го по полуночі. — Редакція, адміністрація i експедиція "Руслан" при ул. Хмельовського ч. 15, II поверх. Експедиція місце в Агенції Соколовського ул. Я гайдонська ч. 3.

Рукоюк звертає ся лінія впереди засторогу.

Рекламації лише не ізачати в вільні від порта. — Опоненти звичайні приймають ся по 20 с. від стрічки, а в "Надії" 40 сot. Подяки i привітання донесення по 30 сot. від стрічки.

Школа висилає дівчину сільську в житі не лише з порожніми руками а також з порожною головою, як та немудра мати, що каже: "Най росте, съйт великий, єде дінути ся".

Правда, съйт великий, та дінути ся нема де, коли до того не вміє хтось зажиткувати житя для добра свого i других.

Школа як раз не дала в віно дівчині того, чого їй буде потреба, бо пізнаване почви, нарядів рільничих, управа рілії належить скоріше до хлопців.

До дівчини належить наука гігієни мешкання, одягу i відживлювання.

Відповідно сему повинна бути ведена окремо доповнююча наука для дівчат. До сеї науки повинна бути примінена i книжка, з якої би дівчата могли винести більшу користь для свого позашкільного життя.

Дивує мене лише, що наші учительки, які стілько літ працюють i то часто дуже ревно по наших народних школах, не забирають доси голосу на сю тему в пресі.

Може по сьогорічній учительській конференції на тему: "Чим відживляє ся людність" застановити ся Рада шк. кр. над придуманем способу учених дівчат так, щоби наука відповідала країще вимогам шкільного закону з 1869. року, як она відповідає доси.

Ось що хоч загально повинні знати дівчата, які колись мають літами ціліми жити в катках, живити родину i виховувати діті.

1. Якої хати потреба, щоби в ній сидячи можна було жити?

2. Як уладити обстанову хати, щоби она робила враження, що в ній живе мудра господиня?

3. Яких річей не треба в хаті держати? Шафліків з помиями, з половиною, картофілів під лавками в зімі, брудної одягу i тд.

4. Як заховати чистість i харність в хаті i перед хатою?

5. Як плекати дріб i бевроги?

6. Як засаджувати чи засівати яриний город?

З Борислава.

(Дальше).

Стою, відбиваю ся i за дармо дивлю ся на комедію, ліпшу ніж в нашім народнім театрі за останній директури. Ось привіз якийсь балагула зовсім приличного пана. Вилазить, дістаеть мопонку i дає жидови дві корони. Жид замісце сковати, дістаеть зі своїх сподень десь зпова коліна, з таких районів, про котрі не снілося: наймудрішому анатомові, три корони i з питомим собі хитрим привізтом говорить: "пане! я пану дам чи короні, аби пан зе мно венци не східзіль".

Пан обурений. "Ти галігєн — кричить до кого ти то мувіш? Естем комісаж".

На се підбігає другий жид. "Пане кумі-сажу, нех пан не галігєн, бо то муй фирманс. Я му венци плаце, як пан ма пенсії".

І зроби в ним що хоч! Гонорний народ. Колись перед "ясне джеджіцем" шапкою по землі волочив, а нині навіть з комісаря нічого собі не робить. Пригадується казка про змерзлого вужа i про милосердного хлопа, але не нам з той казки витягати науку.

Надивив ся я на комедію тай почав i собі розглядати ся за яким возом, щоб дістати ся до міста.

Не було що вибирати, бо лишило ся їх мало. Приступив до первого тай питаю, кількох не побачите. Густе, як добре вимішане

стало на тім, що за дві корони має перевезти мене з тілом i душою на Панську улицю до готелю. Поруч мене на візок сів якийсь відзвісний трохи добродій тай — віо! Застояв конина шарпаула собою, заколисала ся на повігиваних ногах, затанцювала, поклонила ся головою до суковатих колін i вдає, що біжить. Візок підскакує, трясе ся, пригає, як амант в кінematографі. А болото розскакує ся на всій стороні, покриваючи переходжих величими, брудними цятками. На скруті стойти по ліці, урядова особа, в однострою, з величним мечем при поясі. "Гов! Чого женец? Не знаєш, що на скруті не вільно, ти сякай — такий сину!" (Ту посипали ся правдиво бориславські епітети).

Наш візник, старий присліпуватий жидок, не реагує, але в тій хвилі, де не взяє ся его многонадійний син, 15-літній Мошко. Як линвосков у цирку шульнув коло батька на ковел, вихопив з его руки батіг, стягнув поводи i за одним замахом шмигнув вим кобилу по хребті, а по ліці по лиці. "А дівіт! — каже до нас — він моє старого ганьбить. Такий бориславський гой!"

Ось тобі пошановане власти, думаю собі, підскакуючи разом з кониною i з візком по бориславському болоту. Тай болотож то вам, болото! Такого на візі на улиці Шевченка у Львові, ані Шашкевича в Коломиї, ані Федъковича в Чернівцях не побачите. Густе, як добре вимішане

тісто та ще өдіравлене ропою. Краску мас цілком неозначену i якийсь своєрідний зачах. Чим близше до міста, тим оно глибше i темніше, тим більше в ньому красок i тим сильніший запах. "Прелест" не болото! Візок стригне по самі осі, кінь на силу витягає ноги i стогне. Стогне так жалібно, як людина, i то сильно нещаслива людина, приміром галицький урядник в 1913 році. Не можу дивити ся на такі муки i злажу з візка. Думаю собі, волю шішки йти, вік глядіти на такі вулиці нещасливого соторіння. Жид без вагання зводив ся на се i преспокійно придавав ся, як я брив по болоті поперек улиці, як драпав ся на беріг i як стежкою мандрував до проспекту Борислава. Ідучи, приглядав ся я велітенським резервоарам, що стояли по обох боках дороги мов стіжки на ланах подільського пана. Але даремно шукав я за нашими написами на тих велітенських баняках, в которых виробляють з ропи золото. Задно бачив я чужоземні імена чужим висипани письмом, а тільки земля, з якої та чужоземціна виростала, була наша.

І сумно робило ся мені на серцю, так сумно, що я не бачив ані бориславського болота, ані нещасливого коня, ані воза, з котрого я добровільно вступив ся, а на котрій тимчасом насідало повно жидів. Счинив ся Рейвах. Рейвах на візі, на улиці, скрізь

7. Як переховувати ярину і її насіння?
 8. Як порядкувати постіль і одіж?
 9. Як прати і направляти або шити біле для себе і родини?

10. Як убирати себе і дітей в ріжких порах року?

11. Як виховувати мешших братів та сестер?

12. Як і як прилагоджувати страви, що би они були поживні і смачні.

13. Як прилагоджувати печене хліба і ріжких печив.

14. Як поводити ся супроти челяди, що би не викликавати сварів.

15. Як ходити коло товару?

16. Як робити масло, сир і взагалі, як ходити при спорядженню сметани і коло наїбу.

Много ще інших завдань чекає дівчата, а се в наших школах занедбують і хиба добра воля учительки чи учителя в малій ліше часті вдоволяють сим потребам.

Живчиком сільської господині є кухня, хата і одіж.

А скілько то дівчат виходить замуж які не вміють нічого гідного зварити, ні хліба спечи.

Бо де они того могли навчити ся. Мами їх не вміють, в школі їх не навчили і так капарить жите молодиці своїм чоловікам, даючи їм погано владжену, місто доброї страшви. Дочеря щойно по кільканадцяти літах доходить діякі до сякого-такого знання сельської, кухарської штуки.

Щоби тому запобігти повстають декуди по селах візиреві кухні на жаль ще не в нас.*)

Вправді минулого року урядило Товариство "Просвіті" таку господарську школу для дівчат в Угорщина. Ся школа мала колутувати в першім році щось около 5000 корон а вчили всіго 9+5=14 дівчат.

Супротив сего, що і сего року оголосував "Просвіті" такий самий — я додам — дорогий та не много корисний курс, — я по-зволю собі висказати свої в дечім суперечні думки а іменно:

Чому якраз рік річно має відбувати ся такий курс лише в Угорщина, де має доплачувати кожда ученица за удержане?

Сей же курс богато буде коштувати а виобразує всіго 9 до 14 учениць.

По моїй думці такі школи варені і господарства домашнього повинні бути вандрівними і то так, що одного року в однім, другого в іншім селі так, щоби в скоршім темі вивчити наші дівчата сего, чого їм потрібна.

Акція в тій справі була би така:

В місцевині, де має відбутися такий одно- і дво-місячний курс постараються би ся місцеві люди, як священик або учитель о

не який будь Шмуль, а твій власний посол, той посол, котрого ти вибрав, щоб боронив тебе на твоїй власній землі в твоїй власній державі. А він тебе вивозить за море — бо ти дурний! Дурний руський Іван!

Прикро, прикро віжджати в Борислав.

Ось я вже на Панській улиці. Що ту панського — не знаю. Галицьке болсто, жидівський смір, палестинське віхарство, а руска кривда — більш нічого.

Уявіть собі довжезну улицю, таку довгу, якої в Галичині нема, не бруковану, навіть штуртом не висипану. По обох боках хідники в дощок, з дірами, мов нарочно на те, щоб ноги ломити. Під тими дошками рури, під рурами гніє всіляка нечисть, від початку Борислава. По обох боках твої панські улиці жидівські дімки, брудні, брудні, та вхідні, як нігде в світі. Треба мати велику відвагу, щоб підійти до такого дому. Тільки денеде ограйдніший будинок, се канцелярія копальни, або мешкане директора фірми. Всьо з дерева, поперекривлюване, немов без фундаменту, як би з дня на день будоване.

Ціле отсе місто робить вражене чогось зовсім припадкового, такого, що нині є, а завтра не буде. Чекаєши, коли Пан Біг зішле нову потопу, та змете з лиця землі сей город бруду і кривди. Навіть почта і інші публичні будівлі такі запущені та вхідні, як підсіті літ, тому в якім Астрагані, або Оренбурзі, де на весну серед міста топили ся верблоди в болоті.

(Дальше буде).

льокаль на кухню в якій варено би візирево страви хоч би для убогої пікільної молодежі. До тієї школи крім щоденних фреквентантів заглянули би від часу до часу і деякі господині, та розвідали би про дещо нового, чого досиши не вміють або хибно роблять.**)

Так скоршче мала би успіхи серед сільської сільського господарства. Повою повстало би густіше таких курсів, так що з часом мали би право молоді женихи жадати від своїх будучих жінок попри знане релігії також знання того, що потрібне для доброго господарства.

Такі лише мандрівні школи мають своє значення, всякі інші льокальні курси крім великих видатків більше нічого великого не приносять для добра людей.

B. Z. Перемишляни.

*) У нас в Журели заходами Вп. о. Селецького. — Ред.

**) Нема найменшого сумніву, що такі господарські школи, як в Угорщина і Милованю занадто дорогі в порівнанні до висліду, і надсім повинен би виділ товариства "Просвіті" звіло заставити ся і до того упросити за водових людей, хоч би навіть чужих, щоби ті відносини основно розслідили і оцінили. Годило би ся, щоби хтось заводовий оглянув господарську школу засновану Вп. о. шамбеляном К. Селецьким і подав до прилюдного відома про її устрій і успіхи, а також годило би ся приглянутись господарські школі в Піતричах коло Золочева. Добре було би оглянути та кож подібні школи в Чехах, де вже люди все випрактикували. — Ред.

Просимо домагати ся "Руслана" по всіх реставраціях, каварнях, торговлях і привіднати нам нових передплатників в кругах своїх знакомих.

Анкета в справі жіночого права виборчого.

(X) Паризький днівник "Matin" устроїв анкету в справі жіночого права виборчого і одержав на питання: "Мої Пані! чи пішли ви до виборчої урни, наколиб вам призначали виборче право? — між іншими такі відповіди з поміж соток жінщин:

Пані Маделяйна Лемер пише: "Зовсім сьмішно! Певно, що я не віддала свого голосу! Жінки мають дбати про дім і про дітей. Они надто вразливі, первові, щоби займати ся політикою. В останніх часах видано добре закони для їх охорони, а наколи бажають працювати, то вінто їх не спиняє."

П-на Люїза Аббема каже: "Женщины, котрі є спосібні до кермовання великими підприємствами, вспіли також добре і відповідно вибирати. Інша знов річ, чи зуміли оцінити великі державні питання. Она сама на слідчай признання політичних прав, пішлаб до виборчої урни, але голос віддала лише на мужчину."

Дів великі моднярки, сестри Бу, висловили ся рішучо за жіночим правом виборчим. "Певно, що ми ішли вибори! — кажуть они. — Велика части збиткової торговлі, сих гордоців Парижа, є в руках жінок, котрі платять великі податки як і мужчины чому не малиб одержати таких самих прав, як і они. Однак не тільки властительки великого моднярського салону відповіли на се, але й заняті у них робітниці і кликнули хором: "Певно! ми віддалиб кождочасно свої голоси!"

Тимчасом з закутка відозвалася ся директорка з ательє: "Я ніколи сего не вчинила! Се не для нас! Вся молодіж побігла до урни виборчої, бо там було доволі сьміху. Але замужні жінки, котрі після повороту з роботи мають зварити добру поливку, а вече-ром поцирувати чоловікові скарпетки, не мають часу на такі дурниці!"

За те яксь русьва думає: "Ми вибрали ліпших людей, як мужчини!"

А чорнава каже: "Коли ми мали женшину послом, то мусіла нам вивднати коротший час робочий і більшу плату!"

А якесь гарна струнка панночка від прімірювання сказала соромливо: "Я не беру ся до того. Передовсім не розумію сеї справи, а до того мій приятель каже, що всі супрахістки є погані."

Пані Катулля Мендé написала: "Не перено вайлішний фемінізм полягає в тім, наколи хто є гарний, елегантний і талановитий, як и. пр. панна Лілі Булянже. Але що не всі пані є такими, тому розумію се добре, що ті, котрі мають важкі обовязки, домагаються також прав. Не бачу ніякої небезпеки для краю, ані в активнім, ані в пасивнім праві виборчім. Женщини все уміли свої задачі сповнити справно."

Одна цвітнярка висловила ся: "Чи думають, що ми не вспіли так добре сего перевести, як мужчини? Ми так само тяжко працюємо, як они. Від 5-ої години в рані в галі, а відтак доперва по 9 ій до дому. Масно між собою жінщини з добрими головами. Але одно лише певне. Наколи дійшло до того, то було доволі сварі і колотнечі. Боколи між мужчинами сказали — біле, то жінки кликнули — чорне!"

Поковза, котру пані заохочує читати в часописі також дещо політичного, висловила такий погляд: "Наколи одержимо право віддавати наші голоси, то вчинимо се після найлішого нашого сумління для добра нашої держави вітчини."

Одна Парижанка сказала: "Я проживаю досить довго на селі, стрічаю ся з селянками, робітницями, куховарками, між котрими є чимало освічених, они сподіваються виборчого права, бо думають тим способом осягнути деякі права".

Крім того наділано також відемні відповіді. Так пише одна пані: "Політикою займаються лише честилубні і гордові. Прилична жінка не буде тиснути ся в борбі до виборчої урни, бо до того не має аві умових ані фізичних здібностей."

Одна гувернантка пише: "Виборче право було важне для жінщин, котрі мають якесь становище. Але кількох то моїх товаришок відправлено за те, що тим способом окуплено голос виборця."

Поштарка знов пише: "Для мене і менів рівних право голосування було новою небезпекою. Як то часто дістаю "нос" в службі. А що би то було доперва, коли я віддала голос на невідповідного кандидата?"

Одна жінка в середніх літах пише рішучо: "Давати наші голоси? Щож було потім дальше? Появялися нам тоді признати право управи! Се бодай оплатилоб ся."

Політичний огляд.

Болгарсько-турецький мир, заключено фактично, хоч не формально, вже вчера. Найбільше дразлива справа границі полагоджена. Адриянополь, Кіркілесе і Дімотіка остануться при Туреччині. Болгарія тратить в царгородськім мірі половину добігчі з льондоцького міру і дістале лише кусень землі. Відповідь Туреччина тратить великоважливий характер в Європі, але все ще буде силою на Балкані тим більше, що має значні простори і припаси в Малій Азії. Мир є для Болгарії некористний, але є на всякий случай миром, бо в дальшій війні могла би Болгарія виставити ся на більші втрати.

Непорозуміння в Албанії. Ессад паша бувши комендантом Скодри, а тепер міністер тимчасового албанського правительства задумався нового. Хоч сам в членом правительства, розпочав проти правительства акцію. Сконфіскував — як телеграфують — в Драчу велику суму державних грошей і почав агітацію.

Поведення Ессада паші вже в часі облоги Скодри було двоєзначене. Саме тоді, коли зачекали аусилям Австрії призначено Скодру для Албанії, Ессад паша віддав її в руки Чорногорців. Нині викликує він нове переселене сме в хвилі, коли зібрала ся комісія для визначення границь полудневої Албанії.

На щастя телеграфують з Вальоні, що правительство одержав із всіх сторін краю депеші, які осуджують поведення Ессада паші і впевнюють, що на слідчай потреби обороняти край перед внутрішнім і військовим ворогом.

Вчера відплив з Терста відділ жовнірів, зложений із 100 людей, які мають сповнити службу безпечельства для комісії, що визначає албанську границю. В Албанії отримається відділ в рівно сильним італійським відділом.

Японсько-китайське непорозуміння. Останні вісти, які наспілі з Пекіну потверджують готовість китайського правительства дати Японії

Просимо відновити передплату.

НОВИНКИ.

— Календар. В суботу: руско-кат.: Суб. и. Воз. П. Р.; римо-кат.: Евстахія. — В неділю: руско-кат.: Созанта; римо-кат.: Матея.

— Основане самостійною руско католицькою дієцезією Зединених Держав Америки. Велика радість панув між Русинами в Зединених Державах північної Америки, бо отсе одержав Преосвяченний Сотер Ортильський номінаційний декрет на самостійного руского Епископа.

Сей декрет звучить перекладі:

Рим, 28. мая 1918.

Св. Конгрегація Розширення Віри.

Протокол Ч. 33346.

перешкоди, віддає під владу Вашу і Ваших наслідників.

Тепер молю Бога, щоби Вас як найдовше кріпив.

Вашому Преосвященству

Відданій Слуга

Бр. Г. М. Кард. Готті Преб.
Бронім Роллері Секр.

Вище наведений Декрет подав до відома Апостольський Делегат всім Архієпископам і Епископам латинського обряду в Зединених Державах.

— З Дрогобича пишуть нам: Нашечувство релігійне немило вражаюти, коли в неділю або суботу, як народ спішить до церкви, роблять в робітнях, навіть жиди. О скількох більше мусить нас вражати, коли видимо які роботи в неділю в домах християнських? А оно і так буває. В неділю 31. серпня в комітах "Руского Касина" в Дрогобичі в часі самого богослужіння роблено роботи мальарські, відновлювано коміти, Се викликало справедливе здивоване і обурене студентів-академіків, при тім радикалів, які за зло взяли за рядови "Народного Дому" і "Касина", що в неділі в часі служби Божої відбувають ся, хоч правда через жidів мальарів, роботи, будь-щобудь, в домах, яких властителі в християнами. А треба при тім ще знати, що головою "Касина" і директором "Народного Дому" є съяцінник. Коли єму роблено заміті, відповів він, що в Касині тому робить ся в неділі, щоби скорше скінчити. І чи можемо ми жадати, щоби люди не перешкоджали нам бляхарською роботою при самій церкві в неділі і суботі, коли сам радний міста і директор руского Банку в Дрогобичі а до того съяцінник дозволяє робити в часі Богослужіння.

— Др. К. Левицький про справу соймової виборчої реформи. Львівський дописець "N. gr. Presse" подав таку заяву д-ра К. Левицького: 31 соймових українських послів утворило одні клуб, який на конститууючим засіданню дня 10. липня с. р. рішив їти згідно вісім справах. Деякі члени висловили тоді погляд, що супроти зміщеного становища Поляків належало би піддати ревізії тактику клубу, зgodжено ся однак однодушно стояти на становищі клубу в попереднім соймі, т. є. на становищі комітесової предло-

ги реформи. Тепер появiliся в польській стороні предлоги, що засадничо відбігають від компромісової предлоги і не надають ся взагалі до дискусії. Предсідник бувшої Ради Народової заявляє вправді, що его предлога основує ся вісім точках на давнійшій предлогі, але се тверджене неправдиве, бо предлога зменшує процент руских мандатів з 27·2 в 26. Поведене клубу осередка (Подоляків) робить вражене, що се відволікаючий маневр. Перед порозумінem в засадничих точках реформи не може бути бесіда про правильну працю сойму. В справі будучої тактики українського клубу нічого не рішено, бо клуб жде ще на предлог в польській стороні. Що до українського університету, то справа все була для Русинів актуальною, але она належить до обсягу ділава парламенту. Поки що про неї не говорено, бо на першім пляні була соймова виборча реформа, тепер однак коли вигляди на реформу є дуже малі, проста річ, що на першій пляні висунула ся тепер справа університету. Оба клуби, як соймовий так парламентарний переведуть в сій справі рішенні.

— Перепись Русинів в бразилійській Парані. Продентопольський двотижневник "Праця" видає съвідомих Русинів, поселенців в Парані, щоби прислали до редакції список руских родин в цілі обчислення, кілько Русинів є в Бразилії. З кількох місцевин вже надіслано переписні дани. Так прямірно в оселі Іраті є 100 родин руских, а 5 мішаних, разом 490 осіб рускої народності.

— Ужиймо істнуючи сили учительські до ведення курсів неграмотних. Пишуть нам: Не грішамо ми взагалі пляновостю і консеквенцією в переводженню задуманих планів. Клич закладання курсів неграмотних знайшов був робітників і здавало ся, що раз підняті праця не устане, а обійтиме сітию наші села, та усуне в часті неграмотність. За сею справою пішли інші, як закладання приватних шкіл середніх, котрі рівножадливо недостачі своїх шкіл державних оказали ся конечною потребою, забороняли переважно сили, а курси неграмотних зійшли на задній плян. Управа Укр. Тов. педагогічного не перестала занима-

ти ся курсами і бодай пригадкою до кружків до закладання і ведення побуджувала.

Ведене курсу неграмотних не є знов так легкою річию, як зразу видавало ся, а коли хоче ся мати успіх в науки треба добрих сил. В сім році через недостачу посад для кандидатів, що покінчили семінарії учительські, а є їх кілька соток, що шукають по містах заняття, можна бодай в сотці сіл зорганізувати курси неграмотних і ужити тих сил до їх ведення. Кідаю сю гадку під розвагу, а приняті є і здійснені вийшло би в користь усунення неграмотності і занялоб ся сили, які безуспішно тратять час на гляданю зарібку.

— Оборонцеви Гуцульщини послови Лагодинському в альбом. З Надвірнянщини пишуть нам: В Делятині, чисто українським судовим повіті, де резидує посол др. Лагодинський і провадить свою адм. канцелярію виходить з суду письма а особливо завізання до сторін виключно в польській мові і то не лише до темних, часто неписьменних Гуцулів, але наявіть до інтелігентів без огляду на се, в якій мові подане чи письмо до суду вийшло. Протокол і вироки в присутності пана послані спisуються по польськи в справах в чисто рускими сторонами і то в суді, котрій має кількох судів Русинів. Після мозі гадки обвязком кожного посла припинувати в осідку своєї діяльності, щоби нам, Русинам, не діяли ся кривда. Таж Ви пане посол яко адвокат чоловік независимий, з адвоката Вас не скинуть, може трохи наразите перед Поляками Вашу канцелярію, але оборона справ язикових се Ваш посольський і адвокатський обовязок. Не хочу підозрівати Вас, що тим чином хочете уходити за "порядного Русина". І в той спосіб легше дістати ся на члена краєвого Видлу!

— Здобуток букоєнських Українців. Цісар іменував Українця о. Артимона Монастирського, консисторіяльним архімандритом православної церкви на Буковині. Се важний здобуток для православних Українців на Буковині, бо доси управа православної церкви на Буковині находила ся всеціло в румунських руках, які уживали на румуньшеве нашого народу.

— Археологічні розкопи. В Ставрополі кавказкі почали ся археологічні розкопи. Поки знайшли в могилі кістяк чоловіка, черепки та інші речі. Знахідки сі дуже стародавні.

— Діло. По деяких плодових садках на Харківщині серед літо отсе богато яблунь, що вже дали врожай, зацвіли знова і тепер усіялися яблуками забільшки волоского горіха. Яблука сі зовсім нормальні і здорові, і коли побуде ще тепло зо 3—5 тижнів, то они зростуть і достигнуть. Сей другий урожай садівники пояснюють тим, що через дощеве холодне літо на дереві зявилися бруньки і замість того, щоб розпустити ся аж на весні на той рік, розпустилися тепер.

Про другий сего року цвіт яблунь і груш доносять нам також в Равщані. Деякі сади виглядають біло як на весні. Садівники не ворожать з сего добра садам в другім році, бо дерева знесилі дворазовим цвітом не зародять.

— Огонь. В очі на 11. с. м. згорів фільварок Королівка коло Невисік вгороденськім повіті. Шкода виносила 15.000 К.

— Кінотеатральні суперники. В двух львівських кінотеатрах "Аполло" і "Лев" розпочалися оноді вистави штуки "Останні дні Помпеї" двох італійських фірм: Паскаля з Турину і Амброзія Кіно "Аполло" обжалувало свого суперника о плягаті і заждало конфіскати фільму. З того приводу слідчий судія др. Гут зі знавцями улади сноді львівської оглядлини в кіно "Лев", якого власником є п. Кухар. Виставлено по черзі оба фільми, а комісія орекла що виведені штуки на фільмі в кіно "Лев" є ліпше і про плягаті годі ту говорити. Заступник кіна "Аполло" др. Грек відступив від жалоби.

— Холера. Департамент санітарний міністерства внутрішніх справ доносить, що в скількох повіті в Галичині стверджено дня 18. с. м. в громаді Славсько случаї заведужання на холеру. Занедужала іменно дня 10. с. м. Сема Малишінова, а 11. с. м. відокремлено єї.

В Боснілучили ся 2 нові случаї, а на території 7 нових случаїв холери.

Подільську губернію в Росії призначено урядово як загрожену холeroю.

— "Прикарпатська Русь" присвячує свою

памятника бувшого предсідника російських міністрів Століпіна в Києві. Століпіна зове она "народним витязем" і підтягає так високу ноту в своїх похвалах, що слухаю можна вважати єї сестрою петербурзької "Rossii".

— Русофільські пощочини перед судом. Вчера вела ся перед трибуналом присяжних під проводом радника Рибіцького розправа проти Івана Пелеха, редактора неіснуючого вже "Галичини". Обжалував єго емер. судия і оборонець із Золочева др. Маріян Глушкевич о обиду чести. Ходило о пощочину. Стало ся під костелом Єзуїтів у Львові перед троюма роками. Знайшли ся тоді в однім гурті др. Дудикевич, редактор др. Гриневецький, сов. Лісковицький і др. Глушкевич. Наслідком різних непорозумінь політичної і приватної настури дійшло до чинної зневаги. Съвідками підії були "діді", що сидять під костелом. "Істинно-руське историчне мордобітіе" найшло свій відомін в суді. Розібрали ся розібрали о обиду "чести" і т. д. Головними съвідками були діди і они представили справу у властинім съвіті. Крім того помістив "Галичину" в 17. числі з 2. лютого в 1913 року в новині під наголовком "радикально-новокурська преніа" відомість, що др. М. Глушкевич і В. Курилович на засіданю "Народного Собіта", посваривши ся "обмінялися пощочинами, принялись отдаливати другу другу фізіономії, виписивая на них боевую програму.. другимъ членамъ пришло розташувати росв'єрнинихъ буяновъ по угламъ", що др. Глушкевич "малокультурний застrelщикъ грубаго хулиганства" і так далі в стилі русофільської культури. Але сю новинку "Галичину" спростував, приступивши до розіправи над "мордобітієм" коло Єзуїтського костела, котре др. Глушкевич заперечував. Ред. Ів. Пелех ізва старости і недуги передав справу адвокатові др. Зарацькому, а сей поставив внесок, щоби перевести докази правди. Трибунал прихилив ся до сего внеску і розіправу відрочено.

— Хто уживає товарів з маркою У. П. Т., причиняє ся до піднесення поваги Товариства і піднимав жертву фабриканта на рідину школу

— Про нужду в краю съвідчить знаменито такий факт: в однім податковим уряді земській і домово-класові податки випливали в сім році в таких сумах: січень 8.568, лютий 10.15, березень 10.894, цвітень 2.966, маю 1.674, червень 2.149, липень 1.545, серпень 823 (!) К.

— Спадщина по соціалісті Беблеві. "Figaro" доносить з Цірху, що померший там і давно вождь німецької соціальnoї демократії полишив спадщину на 937.900 франків. Бебель за молоду був бідним токарем. Показує ся, що можна поборювати капіталізм, а рівночасно доробити ся гарного капіталу.

— Вартість діаманту. Сего року минає 45-ий рік від часу як перший діамант найдено в Африці і обчислено, що вартість зірваного до сеї пори діаманту виносила би около два мільярди доларів.

Оповістки.

— Денатурований цукор для пчіл. Подібно як польське товариство пасічниче у Львові дістало для своїх членів увільнені від податку денатурований цукор, так само руске товариство пасічниче в Тернополі одержало вже денатурований цукор для пчіл і оповіщує отсей комуїкат:

Розсвітка денатурованого цукру вже розпочала ся. Дістають єго ті члени, які при слали повну належність і виповнили усі вимагані услуги. При тій нагоді пояснююмо, що в наслідок великого запотребовання, — а маючи до розпорядимости лише 9 вагонів, — були ми зневолені обкроїти замовлення, то є члени не дістануть цукру в тій скількості, яку замовили, але в деякі менші. Маємо надію, що Вп. члени будуть для нас вирозумілі. Ми хотіли, прити з помочию, хоч би і дрібнішою скількостю усім нашим членам. Коли Міністерство Скарбу признає нам нових три вагонів цукру — (о що вже просьбу внесено), тоді будемо могли додати тим Вп. членам, яким замовлене обкроїти і вислати цукор та-кож тим, які спізнили ся з замовленем, що замовили у нас цукор по 1. вересня. Зворот грошей тим членам, які прислали за богато гроши, як і тим, що спізнили ся з замовленем, наступить сейчас по полагодженню розсилки цукру, бо через навал праці не можемо сего зараз зробити. Цукор розсилаємо поодиноким членам; вимково Бережани дістануть 1 вагон зірної посилки. Зазначуємо ще раз, що послиплата виключена, бо фабрика після

умови має дістати гропі з гори. Тому у власнім інтересі скорості посилик просимо о надсильані належності! Повідомлені, що цукор з фабрики вийшов і є до відображення, не розсилаємо; то авізує сама зелінниця. Зелінницю оплачують самі члени. Знижки ціні транспорту, о яку ми просили, Міністерство ще не поладило. — Теодор Сенік, президент краєвого Товариства пасічників в Тернополі.

— День цвітів. На дохід товариства "Вакансійні оселі і Руска захоронка" у Львові, будуть продавали наші пані та панове цвітів в сю неділю се є 21. вересня коло всіх львівських церкв. Знаємо велику жертвовлюність нашого патротичного загалу, тому не сумнівамо ся, що і сим разом принесе день цвітів гарний дохід для наших діточок — нашого цвіту. — Виділи обох товарист.

— Зі Сколю. Товариство "Народний Дім" в Сколю купило площу під будову своєї хати за ціну 8.435 К. Ся площа, положена при головній улиці. Се справді найкрасша площа в Сколю. З призначенем треба піднести, що до купини сеї площи причинили ся горожани зі Славска і Синевідівським важні.

— В Городилові коло Золочева відбуде ся дія 28. с. м. посвячене сокільського пропора. Гарна ос

— Софрон Рудак, студент II. року св. Богословія, упокоївся дні 17. с. м. в 22. весні життя. Покійний, душа тиха тішився великою симпатією товаришів і знакомих. Земля йому пером і вічна пам'ять!

МАЛІЙ ФЕЙЛТОН.

Гецовов на зїзді.

(Жарт в 1 дії).

Хтось з президи! Не можна, не можна! Чого вам власне треба? Се сільсько-госп...

Гецовов (метаючись, виходить на трибуну). Ну-ну! Чого сіасаш? Мені всюди можна! Як сіану!.. (Заміряє ся).

Голова. Чого вам?

Гецовов. Професор я, пане голово: за обязавок маю їздити по всіх-усюдах і страждати за нещасний 5-мільйонний галицький народ.

Голова. Я вічного не розумію. Тут сільсько-господарський зїзд, і ви, очевидно, не туди попали. Зверніться до Савенка або гр. Бобринського, се по їхній часті.

Гецовов. Я, пане, де тільки не був уж: ввесь південно-західний край обідав, страждаючи, на зїзді кооператорів і пасічників, навіть у Франції виступав і, коли не трапився там один мазепинець, то всіх слухачів примусив би страждати. А то вийшов, щоб ему й на сім і на тім съвіті..

Голова. Ма, пане, професоре.. чи як вас.. ми вічного не можемо для вас зробити.

Гецовов. Може ви думаєте, що я не страждаю, та в мене ось і съвідоцтво від гр. Бобр...

Голова (дратув ся). Чудесно, я вірю, але се до нас не відносить ся.

Гецовов. Так, так, так... Я розумію. В такім разі забороніть мазепинцям про мене писати, а мені видайте авансом..

Голова. О, Господи!.. Вам втюкмачиш у голову. Зрозумійте, що...

Гецовов. Ваше превосходительство, пожалійте професора. Зовсім без допомоги кепско. А тут ще оті мазепинці просвітку не..

Секретар (суворо). Якого вам дідька?

Гецовов. Я страждаю, а крім того субсидію. Ви не дивіться ся, що я на вигляд не скожий на стражденно! Ледви на ногах стою й навіть каву у редакції "Кіевлянина" сьогодня пив без жадного апетиту.

Секретар. Я вас питаю: якого вам дідька?

Гецовов. Звеліть субсидію, а то за якого я чорта страждаю.

Секретар. Але вам, либонь, по людському кажуть, що тут зїзд сільських господарів.

Гецовов. Так, так... А як що треба, то я съвідоцтво від гр. Бобрин...

Секретар. У вас на плечах голова чи макітра? Та і взагалі.. відійті ви під три чорти!

Гецовов. Ну-ну! не дуже! Жінку свою пошли туди! Я професор.. За мною не той...

Голоси. Та годі вже з ним! Геть!

Гецовов. Но-но-но.. не дуже! Бачили таких! Мазепинці!

Секретар (розвучливо). Ну.. я більш не можу! Напустили всяких пройдисьвітів.. Яка тут може бути робота!

Гецовов. Я професор і страждаю, а ви зібрались сюди, буржуї, і хоч би на дорогу мені..

Секретар (до голови). Ваше превосходительство! звеліть швайцарові по потилиці..

Голова (злякано). Край! Боже! Та, "Кіевлянин" такий галас здійме..

Гецовов. Ваше превосходительство! Коли ж мені видадуть суб..

Голова (на бік). От прояв! (До Гецовова ласково). Я єже вам мав честь нагадати, що тут не департамент субсидій, а сільсько-госп...

Гецовов. Так, так.. я розумію.. Мо-

же ви не ймете віри, то я і з поліції можу съвідоц...

Голова (важко зіткнеть). Фффу! Слухайте... може ви той... іншим разом і.. десь інде.

Гецовов. Я вже в кількох місцях був. Та, спасибі, шановний граф поради: тиб, каже, звернувся ще до сільських господарів — они люди заможні. От я юди...

Голова (безпорадно озирає ся). Ой не можу далі.. (Нечайно розлютившись). Геть єго! геть! по потилиці!.. (Підступає до Гецовова).

Гецовов (злякано). Ой, ой!.. він убе мене!.. Ой, ратуйте!.. (Падав непритомний в обійми голови).

Куртива.

Телеграми

в ділі 19. вересня.

Відень (Вл. тел.). Правительство виплатило галицькому намісництву дальший міліон як запомогу для населення. В найближчім часі призначає правительство значні суми на управління доріг.

Відень (ТКБ). Цісар прияв вчера о год. 8. рано на півгодинні послуханю архікі. Фридриха. Небавком потім приняв рівнонож на послуханю архікі. Франца Фердинанда, опісля архікі. Карла Франца Йосифа з женою і швайдарських офіцірів, що брали участь в маневрах і сербського військового аташе у Відні Лашавіні.

Відень (Вл. тел.). Гр. Штірік відповів відпоручникам ческих учителів, що правительство вже в найближчім часі знова наваже ческо-німецькі переговори. Речеңець ще не установлений.

Париз (Балк. агенц.). Доносять з Цетінії: Міністер внутрішніх справ Племена заявив, що відрочене сербсько-чорногорських переговорів пояснюється обосторонним перемученем. Справа границі буде полагоджена згідно, без мирового суду. Чорногора зробить все, чого потреба, щоби обосторонні інтереси були у вдоволяючий спосіб полагоджені.

Лондон (ТКБ). Бюро Райтера доносить, що грецький король Константин висловився до свого окружения, що є дуже пасливий, що з Англії поїде до Франції. Так єго прибути усуве непорозуміння, що повстало ізза єго бєсіди в Берліні.

Париз. Електричним поїздом з Грецією до Кан, який виїв вчера з 15-метрової висоти в пропаст, ішло богато живінів. Досі є 12 осіб убитих і 30 ранених, серед убитих більшість жінок. В пропасті лежить ще 15 осіб, 12 мужчин і 3 жінки. Імовірно всі погибли.

Господарські, промислові і торговельні вісті.

Комунікат Краєвого Союза для збуту худоби з торгу на рогату худобу у Відні, дня 15. вересня 1913.

На торг зігнано: Худоби тучної 3.332 штук, в тім 2.539 волів і 940 бугай; худоби худоби 940 штук, в тім 586 коров і 213 буйволів; разом 4.278 штук.

Плачено за 100 кг. живої ваги в коронах: за волів німецькі "Пріма" 104—118, середні 90—100, гірші 82—90, за волі угорські, сиві "Пріма" 98—106, середні 88—96, гірші 80—86, за волі угорські краси "Пріма" 104—120, середні 92—102, за галицькі "Пріма" 92—104 к.

За бугай "Пріма" 92—96, середні і гірші 78—90, за корови "Пріма" 84—96, середні і гірші 70—82, за буйволи "Пріма" 60—68, середні і гірші 40—58, за теляти "Пріма" 78 то 100, за габлі "Пріма" 42—70 к.

Тенденція: Згін сеготижневий був суспіти попередного о 476 штук більший. При досить живім попиті плачено бугай і габлі по ціні нотованій попереднього торгу, а в деяких случаях о 1—2 кільце. Також худобу тучну плачено по ціні нотованій попереднього торгу але лише з початку торгу, бо потому попит зменшився а тим самим мусіли і ціни трохи упасти.

Голова (злякано). Край! Боже! Та, "Кіевлянин" такий галас здійме..

Голова (на бік). От прояв! (До Гецовова ласково). Я єже вам мав честь нагадати, що тут не департамент субсидій, а сільсько-госп...

Голова. Так, так.. я розумію.. Мо-

Вже вийшли

Проповіді на съвіта і неділі цілого року

написав

o. Петро Ілліч

гр.-кат. парох в Зарваниці. Часть п'ята. Можна набути у автора в Зарваниці, п. Вишнівчик, в книгарні Тов. ім. Шевченка і в книгарні Ставропільській по ціні 4 корони.

578(3)

Недільні проповіді на всій неділі цілого року о. Юрія Кміта вже печатаються і вийдуть при кінці жовтня. Ціна 5 корон. Чайкович, пошта Погірці коло Рудок.

572(5)

Прийме місце завідательки дому у съвіщенії родини, котра сповіняє обовязка дуже своєсвіто і старанно. Адресу подасті Уряд парохіальний в Мишині ad Коломія.

571(2)

Олександр Ілліч

Спомини з моого життя.

Перша частина (Образки з громадянського і письменського розвитку Русинів в 60-их рр. XIX ст. (з додатком переписки Ст. Новаковича, М. Лисенка і П. Куліша, з 10 портретами і двома картинами) вийшли вже як Nr. 87—91 Загальній Бібліотекі.

Можна набути в Накладі Я. Оренштайн в Коломії, або в Книгарні Товариства ім. Шевченка у Львові.

Ціна брошурованого примірника 1 К 50 сот

оправного примірника 1, 80 "

Рух зеліничих поїздів

обовязуючий з днем 1. мая 1913 р. після часу середньо-європейського.

Замітка. Поїзди поспішні означені грубим друком. Години нічні від 600 вечором до 5⁵⁹ рано означені підкреснені числом мінютових.

Приїзд до Львова

на головний дворець:

3 Krakova: 22², 54², 6·220, 7·25, 8·45, 9·55, 1·10*, 1·25, 2·20\$, 5·30, 151†, 82², 9·40

*) з Taranova. §) від 15/5 до 30/9 включно щоденно.

†) з Городка яг. від 1/6 до 30/9 вкл. щоденно. o) з Mostisk.

3 Pidvolochisk: 7·15, 11·25, 14²\$, 21· 5·25, 10², 10², 1048†

) з Krasnogo. §) від 15/5 до 30/9 вкл. щоденно.

3 Chernovets: 12², 52², 543*, 7·40, 10·28†, 14², 5·35, 631, 926

) з Stanislavova. †) з Kolomai. i. з Hordova в кожий день по неділі і съвіта.

3 Striys: 7·20, 9·00, 11·40, 12·20, 11·1042\$, 8· Від 15/6 до 8/9 включно лише в неділі і римо-кат. съвіта

3 Sambora: 7·45, 9·55, 1·48, 8·30.

3 Jaworowa: 8·04, 4·20.

3 Pidhaet: 11·20, 10·20

3 Stojanowa: 9·50, 630.

на дворець "L'viv-Pidzamche":

3 Pidvolochisk: 6·23, 11·00, 2·14, 2·58*, 3·12†, 902, 1133.

†) Do Krasnogo. *) Від 15/5 до 30/9 включно щодня.